

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 24.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Outi Luoma-aho, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Jouko Narikka, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Tuija Kuusisto, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö
- projektipäällikkö Anja Noro, sosiaali- ja terveysministeriö
- tietohallintoneuvos Maritta Korhonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- projektipäällikkö Raija Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- talousjohtaja Kai Ollikainen, Kansaneläkelaitos
- tutkimusprofessori Pasi Moisio, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- tutkimusjohtaja Anne Pitkäranta, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- erityisasiantuntija Tero Tyni, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Karri Vainio, Suomen Kuntaliitto
- tutkimusjohtaja Arja Holopainen, Hoitotyön Tutkimussäätiö
- pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
- dekaani Pentti Huovinen, Turun yliopisto
- Ensi- ja turvakotien liitto.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan loppusumma on noin 14,6 miljardia euroa, mikä on noin 1,5 miljardia euroa enemmän kuin tänä vuonna. Määrärahan tarvetta kasvattavat muun muassa kilpailukyky sopimuksen vaikutukset, perustoimeentulotuen hakemista helpotettava maksatuksen siirto Kelalle, opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin, oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot sekä palkkatuen ja starttirahan rahoituksen osittainen siirto työ- ja elinkeinoministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön.

Ikääntyneille toteutetaan kertaluonteinen eläketuki, joka kohdennetaan yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille. Perhevapaista työnantajille aiheutuvia kustannuksia tasataan kertakorvauksella (2 500 euroa). Hallituksen kärkihankkeisiin liittyviä kokeiluja tuetaan ja omaishoitajien ja perhehoitajien vapaajärjestelyjä kehitetään.

Indeksitarkistuksia kansaneläke- tai kuluttajahintaindeksiin sidotuissa etuuksissa ei tehdä vuosina 2017—2019 ja kansaneläkeindeksin pistelukua alennetaan ensi vuonna. Säästöt koskevat muun muassa kansaneläkettä, työttömyysturvaa, asumistukia ja lapsilisää. Säästöt pienentävät valtion menoja 67,3 miljoonaa euroa.

Vaikutusten arviointi

Valiokunta katsoo, kuten kuluvan vuoden talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (StVL 3/2015 vp), että eduskunnan päätöksentekoa varten tarvittavan tiedon turvaamiseksi hallituksen esitysten vaikutusten arviointia on edelleen syytä kehittää. Valiokunta on eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota huoleen eri etuuksien leikkausten ja muiden julkisen talouden sopeutustoimien yhteisvaikutusten kohdentumisesta eri väestöryhmiin. Erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden tavoitteiden kannalta on tärkeää, että talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa esitettävien toimenpiteiden vaikutukset eri väestöryhmiin, kuten eläkeläisiin, lapsiperheisiin, työttömiin ja opiskelijoihin, arvioidaan valmistelun aikana ja esitetään nykyistä paremmin hahmotettavina kokonaisuuksina.

Huolellisella kokonaistaloudellisten vaikutusten arvioinnilla on esimerkiksi päädytty osoittamaan lisämäärärahaa rokotusohjelman laajentamiseen vesirokkorokotteella ja eräillä alueilla puutiaisaivokuumerokotteella. Sen sijaan makeisten ja jäätelön valmisteveron poistamisesta neutraalisuusperiaatteen vuoksi tehdyssä esityksessä ei valiokunnan käsityksen mukaan ole riittävästi arvioitu kansanterveydellisiä ja kansantaloudellisia vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Näin sen kokonaistaloudellinen vaikutus jää epäselväksi. Valiokunta pitää tärkeänä hallitusohjelman linjausta lainsäädännön vaikutusarviointien laadun varmistamisesta.

Yhtenä osana vaikutusten arviointia on viranomaisten yhteistyönä kehitetty erilaisten muutosvaihtoehtojen mikrosimulaatioita. Kela ja Tilastokeskus ovat kehittäneet SISU-mallia, jossa ei esimerkiksi huomioida lainmuutosten johdosta mahdollisesti aiheutuvia käyttäytymisvaikutuksia. Eläkkeitä koskeva Eläketurvakeskuksen mikrosimulaatiomalli (ELSI) on ns. dynaaminen malli, jolla saadaan tietoa Suomen eläkejärjestelmän kehityksestä yksilöaineiston perusteella pit-

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

källe tulevaisuuteen. Valiokunta toteaa, että mikrosimulointilaskelmien käyttöä tulee lisätä lainvalmistelutyössä siten, että niiden tuloksia voidaan aidosti käyttää sääntelyvaihtoehtojen valinnassa. Samalla on tarpeen kehittää laskelmissa käytettäviä tietoaaineistoja.

Kärkihankkeet

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman strategisen tavoitteen hyvinvointi ja terveys toimeenpanoa tuetaan viidellä kärkihankkeella vuosina 2016—2018. Hyvinvointi ja terveys -kärkihankkeiden toteuttamiseen osoitetaan yhteensä 130 milj. euroa, josta 56,0 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2017. Kärkihankkeet sisältävät muun muassa palveluseteli- ja perustulokeilut sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan kohdentumisen arvioinnin. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon nuorten palvelujen toimintaprosessien uudistamiseen nuorisotakuun mukaisesti osoitetaan 1,5 milj. euroa vuonna 2017.

Kärkihankkeiden avulla on tarkoitus poikkihallinnollisesti edistää väestön terveyttä ja vahvistaa varhaisen tuen palveluita ja samalla kaventaa eri väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja. Painopisteen siirtämisellä ennaltaehkäiseviin ja terveyttä edistäviin toimiin voidaan hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua. Terveyden edistämisen kärkihankkeeseen osoitetaan ensi vuodelle 3,5 milj. euroa. Kärkihankkeessa pyritään edistämään terveellisiä elämäntapoja ja kaiken ikäisten ihmisten liikuntaa sekä tukemaan ihmisten vastuunottoa omasta terveydestään. Hanke on merkittävä väestön terveyserojen vähentämisen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen kannalta.

Kärkihankkeiden tavoitteena on myös uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaprosesseja siten, että palvelut ovat asiakaslähtöisiä ja tukevat omatoimisuutta. Asiakaslähtöisten palvelujen kehittämiseen talousarvioon on vuodelle 2017 varattu 17 milj. euroa. Valiokunta pitää kärkihankkeiden etenemistä tärkeänä valmisteilla olevan palvelurakenteen uudistamisen kannalta.

Kärkihankkeista eniten varoja osoitetaan Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa -kärkihankkeeseen. Mainitun kärkihankkeen tavoitteena on uudistaa iäkkäiden palvelujen kokonaisuutta ja osana palvelujärjestelmän uudistamista juurruttaa omais- ja perhehoitajien hyvinvointia lisäävät toimintamallit kotona tapahtuvan hoivan laajentamiseksi.

Hallituksen tavoitetta nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin tuetaan kärkihankkeella, jossa on tarkoitus luoda osatyökykyisille nykyistä parempia väyliä työhön sekä parantaa osatyökykyisten mahdollisuuksia pysyä työssä samoin kuin edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille. Hankkeen avulla pyritään paitsi työllisten määrän kasvuun myös työkyvyttömyysmenojen vähentämiseen sekä työttömyydestä ja työstä poissaoloista aiheutuvien kustannusten laskemiseen. Hankkeeseen osoitetaan ensi vuonna 7 milj. euroa

Hyvinvoinnin ja terveyden yhtenä kärkihankkeena toteutetaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Ohjelma tähtää siihen, että palvelut ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisempiä, ennaltaehkäiseviä ja vaikuttavia. Uudistuksella on pitkällä tähtäimellä mahdollisuus vähentää kustannuksiltaan kalliiden korjaavien palvelujen, kuten huostaanottojen ja laitoshoidon, tarvetta ja torjua nuorten syrjäytymistä. Hankkeeseen varataan 17 milj. euroa vuonna 2017.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

Valiokunta toteaa, että valtiontalouden tiukan menokurin aikana sosiaali- ja terveydenhuollon kärkihankkeisiin tehtävät yhteensä 130 milj. euron taloudelliset panostukset ovat merkittäviä. Tästä syystä hankkeiden vaikuttavuuden arviointi ja seuranta ja arvioinnin mittausperusteet on hyvä suunnitella hankkeiden alkuvaiheista lähtien.

Vanhusten palvelut

Talousarviossa on useita vanhuspalvelujen kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Valiokunta pitää hyvänä, että ikäihmisten hoidon lähtökohtaa eli asumisen mahdollistamista omassa kodissa tuetaan vahvistamalla kotiin annettavia, toimintakykyä ylläpitäviä palveluja. Ikääntyneiden ihmisten kotiin vietävien palvelujen lisäämiseksi ja palveluvalikoiman kehittämiseksi kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 4,8 milj. euroa. Iäkkäiden palvelujen kokonaisuutta uudistetaan hallitusohjelman mukaisella, edellä mainitulla kärkihankkeella, johon vuonna 2017 kohdennetaan varoja 11,5 milj. euroa. Kärkihankkeen tavoitteena on osana palvelujärjestelmän uudistamista juurruttaa omais- ja perhehoitajien hyvinvointia lisäävät toimintamallit kotona tahtuvan hoivan laajentamiseksi.

Valiokunta korostaa, että laitoshoidon vähentämiseksi tarvittava kotihoidon lisääminen edellyttää, että henkilöstön kohdentamista nykyisestä tarkistetaan ja kotihoidon osaamista vahvistetaan. Kotihoidon asiakkaina tulee laitoshoidon vähentyessä olemaan yhä vaativamman hoidon tarpeessa olevia. Samalla ympärivuorokautisessa hoidossa olevien asiakkaiden hoitotarve kasvaa, kun laitokseen siirtymistä lykätään ja laitushoitoon sijoittamisen kriteerejä tiukennetaan.

Vanhuspalvelujen laatusuositus uudistetaan kokonaisuudessaan ja sen yhteydessä laitoshoidon henkilöstömitoituksen perusteita täsmennetään vuoden 2017 alusta. Hoitotyöntekijöiden vähimmäismäärä tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa hoidettavaa kohti olisi jatkossa 0,40–0,50 aiemman 0,50:n sijasta. Kuntien menojen arvioidaan tämän seurauksena vähenevän 25 milj. eurolla ja valtionosuutta vähennetään tätä vastaavasti 6,3 milj. eurolla.

Valiokunta on jo aiemmin todennut, että hoitajamitoituksen tarkistamisesta saatavat säästöt voivat jäädä arvioitua pienemmiksi (StVL 1/2016 vp). Säästötavoite voi olla ylimitoitettu erityisesti siitä syystä, että jatkossa laitushoitoon siirtyvien toimintakyky on nykyistä heikompi ja tuen tarve intensiivisempi. Lisäksi palveluntuottajia kilpailutettaessa mitoitusvaatimukset on pääsääntöisesti asetettu nyt määriteltä tavoitetta korkeammiksi. Valiokunta katsoo, että laatusuosituksia uudistettaessa on syytä huolellisesti arvioida, onko hoitajamitoituksen tarkistamiselle edellytyksiä. Valiokunta huomauttaa, että laatusuositusten laadintaa ohjaa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (vanhuspalvelulain) 20 §:n säännös, jonka mukaan toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut.

Osana kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimenpideohjelman hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jolla vanhuspalvelulaista poistetaan eräitä osatehtäviä. Tämän arvioidaan vähentävän kuntien menoja n. 2 milj. euroa, joka on otettu huomioon valtionosuuden mitoituksessa.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

Tutkimusrahoitus

Terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoisesta tutkimuksesta maksettavaa erityisvaltionosuutta on vähennetty vuoden 1997 noin 60 milj. eurosta merkittävästi, ja ensi vuonna se on 15 milj. euroa. Kuten valtiovarainvaliokunta totesi kuluvan vuoden talousarviosta antamassaan mietinnössä, on määrä enää 1/6 siitä summasta, joka terveydenhuollon tutkimukseen oli käytettävissä 1980-luvun lopulla (VaVM 16/2015 vp). Valtiovarainvaliokunta kiinnitti vakavaa huomiota siihen, että tutkimusrahoituksen leikkaus vaarantaa korkeatasoisen kliinisen lääketieteen tutkimuksen. Tämä vaikuttaa suoraan terveydenhoitojärjestelmän kykyyn uudistua ja kehittää hoitokäytäntöjä sekä mahdollisuuksiin vähentää hoidon kustannuksia. Eduskunta päätti määrärahan nostamisesta 3 miljoonalla eurolla tälle vuodelle. Tämä kertaluonteinen lisäys on ensi vuoden talousarvioesityksessä ehdotettu poistettavaksi. Samoin valtiovarainvaliokunta on eri vuosina lisännyt momentille 33.03.63 määrärahaa näyttöön perustuvan hoitotyön edistämiseen (200 000 euroa vuodelle 2016).

Valiokunta katsoo, että myös sosiaalialan tutkimuksen ja kehittämisen voimavarat on turvattava. Talousarvioesityksessä sosiaalialan osaamiskeskusten määrärahaa pienennetään kuluvan vuoden kolmesta miljoonasta eurosta kahteen miljoonaan euroon. Kuten terveydenhuollon tutkimuksessa, on tässäkin kyse kertaluonteisen lisäyksen poistamisesta.

Tutkimusrahoituksen riittävyys on erittäin tärkeää korkeatasoisen ja vaikuttavan hoidon kehittämisen kannalta. Sektoritutkimuslaitosten säästöt ovat vähentäneet myös hoitosuositusten laatimiseen käytettävissä olevia voimavaroja. Valiokunta toteaa, että terveysteknologian nousu Suomen suurimmaksi korkean teknologian vientialaksi perustuu pitkälti yliopistolliseen tutkimukseen, johon on ollut saatavissa korkeatasoista henkilökuntaa. Nykyisellä rahoitustasolla tämä hyvä kehitys vaarantuu. Määrärahan pienentyminen lisää käytännössä myös kuntien tarvetta rahoittaa toiminnan kehittämiseen liittyvää tutkimusta. Valiokunta katsoo, että terveydenhuollon (ml. hoitotyön) ja sosiaalialan tutkimuksen määrärahojen riittävyys on turvattava myös tulevassa sote- ja maakuntauudistuksessa.

Valiokunta pitää tutkimuksen kannalta myönteisenä genomikeskuksen ja syöpäkeskuksen perustamista. Genomikeskuksen taustalla on tavoite Suomen kehittymisestä edelläkävijämaaksi ja kansainvälisesti halutuksi yhteistyökumppaniksi genomitietoa hyödyntävälle terveydenhuollolle, huippututkimukselle ja globaalille liiketoiminnalle. Valtion talousarviossa perustamiskustannuksiin kohdennetaan yhteensä 17 milj. euroa v. 2017—2020. Kansallisen syöpäkeskuksen tarkoituksena on muun muassa toimia tutkimuksen integroimiseksi hoitoihin ja kansallisesti yhteinäisten diagnostiikka- ja hoitolinjojen laatimiselle ja päivittämiselle viimeisimmän tutkimustiedon mukaisesti hyödyntämällä muun muassa genomiikkaa ja biopankkeja.

ICT

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun ja toimeenpanon rahoituksesta (41,5 milj. euroa) osa kohdistetaan uudistuksen edellyttämiin ICT-muutoksiin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistuksen digitalisaatio- ja toimintatapamuutosrahoitusta keskitetään yhteen reformeja tukeväksi muutosohjelmaksi talousarvion yhdelle momentille, joka annetaan ensi vuoden talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

Sote- ja maakuntauudistus lisää merkittävästi ICT-järjestelmien uusimisen, kehittämisen ja alueellisen yhtenäistämisen tarvetta ja edellyttää huomattavia lisäinvestointeja. Talousarvioesitykseen sisällytettyjen määrärahojen (VM 7 milj. euroa ja STM 3 milj. euroa) riittävyys on jatkossa varmistettava. Valiokunta korostaa ICT:n ja digitalisaation merkitystä sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun, asiakaspalvelujen yhteensovittamisen ja kustannustehokkuuden kehittämisessä.

Turvakotien rahoitus

Valiokunta pitää myönteisenä, että turvakotitoiminnan rahoitusta lisätään. Suomi on ratifioinut ns. Istanbulin sopimuksen eli Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. On tärkeää, että sopimuksen edellyttämään väkivallan ehkäisemiseen sekä väkivallan vastaiseen työhön ja uhrien auttamiseen osoitetaan tarvittavat resurssit.

Tällä hetkellä turvakotipalvelut eivät vielä ole valtakunnallisesti kattavia eikä turvakotien paikkamäärä vastaa kaikissa osissa maata kysyntää. Lisätarvetta palvelulle on esimerkiksi pääkaupunkiseudulla sekä Lounais- ja Länsi-Suomessa.

Vuoden 2017 valtion talousarviossa on esitetty turvakotipalveluiden tuottamiseen 13,3 miljoonaa euroa, jossa on 2 miljoonan euron lisäys vuoden 2016 määrärahaan. Lisätyllä määrärahalla on tarkoitus avata uusia turvakoteja alueille, joilta turvakotipalvelut puuttuvat kokonaan. Lisäksi määrärahalla käynnistetään lähisuhdeväkivallan uhreille suunnattu ympärivuorokautinen tukipuhelintoiminta.

Valiokunta katsoo, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanolle on turvattava riittävä rahoitus. Eriytyisen tärkeää on varmistaa, että eri puolilla Suomea on tarjolla ja saatavilla turvakotipalveluja tarpeeseen nähden riittävästi.

Päihdeäitien hoito

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on aiemmin lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota päihdepalvelujen saatavuuden merkittävään vaihteluun maan eri osissa (StVL 13/2013 vp) sekä päihdeongelmaisten raskaana olevien naisten ja heidän lastensa palveluiden parantamiseen (StVL 3/2015 vp).

Päihdeäitien hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi kuntien valtionosuuksiin on tehty vuodesta 2011 lukien vuosittainen korotus päihdeongelmaisten raskaana olevien naisten ja heidän lastensa palvelujen parantamiseen, mutta rahat eivät ole ohjautuneet päihdehoitoon kaikissa kunnissa. Lisäksi eduskunta on vuodesta 2010 myöntänyt valtion budjetin kautta 1—1,5 milj. euron rahoituksen, joka on kanavoitu sosiaali- ja terveysministeriön momentilta valtionavustuksena Ensi- ja turvakotien liitolle. Valtion rahoitusta on näin ohjattu sekä valtionosuuksina kunnille että valtionavustuksina suoraan palveluja tuottavalle järjestölle.

Valiokunta korostaa, että päihdeäitien palvelujen järjestäminen on saatava vakiinnutetuksi osaksi kuntien ja tulevaisuudessa maakuntien palvelujärjestelmää. Päihdeäitien palvelujen rahoitus on järjestettävä pysyvällä tavalla siten, ettei se jatkossa ole eduskunnan vuosittain myöntämän lisärahoituksen varassa. Tulevaisuudessakin palvelujen tuottajina voivat olla myös järjestöt. Valio-

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp

kunta huomauttaa, että päihdeäitien kuntoutus on paitsi inhimillisesti myös taloudellisesti kannattavaa, sillä merkittäviä säästöjä syntyy esimerkiksi siitä, etteivät lapset vaurioidu sikiöaikana tai ettei vauvoja tarvitse sijoittaa pitkäaikaisesti kodin ulkopuolelle ja että äidit kuntoutuvat työkykyisiksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää
valiokuntaneuvos Harri Sintonen

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Yleistä

Hallitus jatkaa lyhytnäköistä leikkauspolitiikkaansa budjetissaan vuodelle 2017. Perusturvan riittävyyden arviointiraportin mukaan perusturvan taso ei kattanut kohtuullista minimikulutusta jokaiselle edes hallitusohjelman valmisteluvaiheessa, saati enää hallituksen leikkausvimman myötä. Tilanne uhkaa heikentyä edelleen, mikä näkyy köyhyyden lisääntymisenä ja eriarvoisuuden kasvuna. Etuuksien ja korvausten leikkausten lisäksi hallitus tekee säästöjä kuntapalveluihin — ensi vuonna heikentäen vanhusten palveluita ja jatkossa puuttamalla vammaisten palveluihin. Samalla sote-uudistukselle on asetettu mittava 3 miljardin euron säästötavoite, joka yhdessä hallituksen ajaman markkinamallisen valinnanvapauden kanssa ei asiantuntijoiden mukaan voi tarkoittaa juuri muuta kuin palveluiden heikentämistä tai omavastuiden merkittävää nousua. Myös hallituksen tekemät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset heikentävät erityisesti pienituloisimpien, pitkäaikaissairaiden, vanhusten ja työttömien asemaa. Ensisijaisten etuuksien heikentäminen ajaa ihmisiä pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaisiksi. Toimeentulotukiriippuvuus taas syventää kannustinloukkua ja nostaa lyhytaikaisenkin työllistymisen kynnyksiä.

Emme voi hyväksyä hallituksen leikkauslinjaa, jossa ilman kattavia vaikutusarvioita kohdistetaan lukuisia perusetuuksien heikennyksiä ja muita leikkauksia ja kiristyksiä toistuvasti samoihin ihmisiin.

Kansaneläkeindeksin pitää seurata hintakehitystä

Hallitus aikoo leikata kansaneläkeindeksiä 0,85 prosentilla ja jäädyttää indeksin tämän vuoden tasolle saavuttaakseen säästöä julkiseen talouteen. Leikkaus kohdistuu pienimpiin etuuksiin, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin. Hallitus antoi jo tänä vuonna etuuksien tason laskea, kun indeksi painui miinukselle. Näiden arjen toimeentulossa näkyvien heikennysten päälle hallitus tekee lisäleikkauksen.

Samaan aikaan hallitus on päättänyt mittavista tuloveroalennuksista, perintöveron alennuksesta, metsälahja- ja yrittäjävähennyksistä. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan eniten ostovoima nousee ensi vuonna henkilöillä, joiden bruttotulot ovat yli 7 500 euroa. Sen sijaan etuuksien saajien ostovoima putoaa, esim. takuueläkkeen tasolla noin 2 prosenttiyksikköä. Kaikilla alle 2 000 euroa kuukaudessa työeläkettä saavilla ostovoimakehitys on miinusmerkkinen. Myös pientä, alle 1 500 euron kuukausittaista ansiotuloa saavien ostovoima näyttää heikkenevän, vaikka hallitus lupasi korvata kilpailukyky sopimuksen vaikutuksia kaikille palkansaajille. Kelan teettämien laskelmien mukaan indeksileikkauksen johdosta Gini-kertoimen arvo kasvaa, eli tuloerot lisääntyvät ja köyhyysaste kasvaa.

Edellytämme, että hallitus peruu kohtuuttoman leikkauksen pienimpiin etuuksiin. Ostovoiman turvaava indeksikorotus palautuu suoraan kulutukseen ja turvaa arjen hyvinvointia.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp
Eriävä mielipide 1

Veteraanit ansaitsevat täyden tukemme

Erityisen ajattelemattomasti hallitus kohtelee itsenäisyytemme 100-vuotisjuhlavuonna sotiemme veteraaneja. Kansaneläkeindeksin laskemisen myötä veteraanien erityiset etuudet — rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä ja veteraanilisä — laskevat. Kovimmin leikkaus kohdistuu kaikkein pienituloisimpiin ja huonokuntoisimpiin veteraaneihin, jotka saavat myös kansaneläkettä ja eläkkeensaajan korotettua tai ylintä hoitotukea. Heidän kohdallaan toimeentulo heikkenee jopa yli 10 eurolla kuukaudessa pelkästään näiden etuuksien leikkausten vuoksi. Myös kaikille veteraaneille maksettavan rintamalisän indeksileikkaus on väärä signaali hallitukselta, etenkin kun tavoiteltu säästö tältä osin on 200 000 euroa.

Veteraanien keski-ikä on noin 92 vuotta. Vaikka kuntoutukseen oikeutettujen joukko vuosittain pienenee, veteraania kohti tarvittavan kuntoutuksen määrä ja intensiteetti kasvavat. Eduskunta päätti laskea sotainvalidien haitta-asterajan 10 prosenttiin, mikä on hyvä päätös. Kaikkien veteraanien ikääntyessä etenkin kotiin vietävien palvelujen ja kotikuntoutuksen tarve on jatkuvasti lisääntynyt. Veteraanien pärjääminen arkisissa oloissa, omassa kodissaan pitää turvata. Tarvitaan riittävä rahoitus, jotta toimintakykyä edistävää ja itsenäistä selviytymistä tukevaa kuntoutusta voidaan osoittaa vuosittain kaikille niille veteraaneille, jotka siitä hyötyvät.

Edellytämme, että hallitus arvioi uudelleen veteraaneille kohdistamia leikkauksia ja turvaa kuntoutuksen hyvän tason yksilöllisten tarpeiden mukaan asumismuodosta riippumatta.

Asuntopolitiikan ongelmia ei voi maksattaa asumistuen saajilla

Hallitus kohdistaa jälleen leikkauksia myös yleiseen ja eläkkeensaajien asumistukeen. Eläkkeensaajien asumistuessa enimmäisasumismenojen alentamisella tavoitellaan 9 miljoonan ja menojen jäädyttämisellä 3,5 miljoonan euron säästöä. Käytännössä eläkkeensaajan asumistukea saavat ihmiset ovat eläkeläisistä heikoimmassa asemassa arjen toimeentuloa ajatellen. Pahimmillaan eläkkeensaajan taloudellisen tilanteen vaikeutuminen ja asumistilanteen epävarmuus heikentävät hyvinvointia ja toimintakykyä ja lisäävät kustannuksia sosiaali- ja terveyspalveluissa. Yleisen asumistuen puolella hallitus siirtää opiskelijat yleisen asumistuen piiriin, mikä on hyvä ratkaisu, mutta aikoo toteuttaa siirron kustannusneutraalisti jäädyttämällä enimmäisasumismenot ja alentamalla kuntaryhmissä 3 ja 4 enimmäisasumismenoja 4 prosentilla. Yleisen asumistuen kokonaissäästöksi on arvioitu ensi vuodelle 34,1 miljoonaa euroa ja vuositasolla 60,7 milj. euroa. Asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen, vaikka sen pitäisi toimia viimesijaisena apuna.

Emme voi hyväksyä sitä, että markkinoilla nousevia asumiskustannuksia yritetään hillitä leikkamalla asuntotuen saajien etuutta. Asuntopolitiikkaa ja asumisen tukijärjestelmiä on kehitettävä suunnitelmallisesti osana kestävästä yhteiskunnasta ja turvattava kohtuuhintainen asuntotuotanto. Edellytämme, että hallitus peruu esittämänsä säästöt asumistukiin.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp
Eriävä mielipide 1

Lapsiperheiden asema pitää turvata

Hallitus aikoo myös leikata lapsilisä 0,91 prosentilla saavuttaakseen säästöä julkiseen talouteen. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) mukaan keskeiset lapsiperheille suunnatut tulonsiirrot, kuten lapsilisä, vanhempainpäiväraha ja kotihoidon tuki ovat jääneet ostovoimaltaan jälkeen yleisestä hintojen ja ansiotulojen noususta. Noin puolessa köyhyysrajan alittavista lapsiperheistä kukaan ei käy ansiotyössä. Kun perheen kokonaistuloista suurin osa koostuu erilaisista tulonsiirroista, on köyhyysriski suuri.

THL:n Lapsiperheiden hyvinvointi 2014 -tutkimuksen mukaan taloudellinen eriarvoisuus ilmenee lasten arjessa varsinkin kuluttamisen ja toimintamahdollisuuksien eroina. Perheen pienituloisuus saattaa johtaa lasten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen ja kiusaamiseen. THL:n kohorttitutkimus vuonna 1987 syntyneistä, 21-vuotiaaksi asti rekisteriaineistojen avulla seuratuista lapsista kertoo, että jos vanhemmat olivat saaneet pitkään toimeentulotukea, lapsilla lisääntyivät vähäinen koulutus, mielenterveysongelmat, huostaanotot ja pienimuotoinen rikollisuus. Samoin lisääntyi toimeentulo-ongelmien kokeminen aikuisiässä. Lapsuuden olosuhteilla on siten huomattava vaikutus myöhempään hyvinvointiin.

Lapsilisän alentamisen ennakoitaan lisäävän toimeentulotukimenoja tulevaisuudessa. Toimeentulotukiriippuvuuden kasvu nostaisi pienituloisten lapsiperheiden työllistymiskynnystä, koska tuki leikkaantuu pois tulojen kasvaessa. Pidemmällä aikavälillä hintojen noustessa lapsilisän tason alentaminen, yhdessä vuoden 2016 alusta voimaan tulleen lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisen kanssa, pienentää lapsilisien ostovoimaa.

Samalla hallitus on perustamassa uuden etuuden, äitien työnantajille maksettavan 2 500 euron kertakorvauksen äitiydestä aiheutuvien kustannusten tasaamiseksi työnantajien kesken. Arvioiden mukaan esityksen valmistelussa ei ole huomioitu tutkimustuloksia eikä kertakorvauksella saavuteta asetettuja tavoitteita. Niukan rahan aikana ihmettelemme, miksi hallitus suuntaa 75 miljoonaa euroa työnantajilta kerättyä rahaa tällaiseen hankkeeseen, kun esimerkiksi vanhempainvapaan kehittämiseksi ja hoitovastuun jakamiseksi on esitetty hyviä vaihtoehtoja ja tarve niihin on suuri.

Emme voi hyväksyä lapsiperheisiin kohdistuvia eriarvoistavia päätöksiä, etenkin kun hallitus on jättänyt tekemättä lapsivaikutusten arvioinnin. Katsomme, ettei lapsiperheisiin kohdistuvia etuus- ja palveluleikkauksia tule tehdä ennen kattavaa arviointia. Edellytämme, että hallitus arvioi lapsiperhepolitiikkansa kokonaisuutena.

Vanhusten hyvä ja turvallinen hoito pitää taata

Hallitus aikoo heikentää hallitusohjelman mukaisesti hoitotyöntekijöiden vähimmäismäärää tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa 0,4—0,5 työntekijään. Vuonna 2012 vanhuspalvelua säädettäessä sitouduttiin parempaan henkilöstömitoitukseen. Tuolloin päätettiin, että lakisääteistä täsmennetään, jos ei ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä saavuteta laatusuosituksen mukaista vähintään 0,5 hoitajan mitoitusta vuoden 2014 loppuun mennessä. Sipilän hallitus on kuitenkin paitsi sivuuttanut tämän tavoitteen myös päättänyt heikentää vähimmäismitoitusta.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp Eriävä mielipide 1

Mitoituksen pienentäminen on vastoin vanhusten, omaisten, keskeisten asiantuntijoiden, ammattilaisten sekä lain säätäneen eduskunnan tahtoa. Se on väärä ratkaisu, joka johtaa mahdollisesti kustannusten kasvuun, heikentää elämänlaatua ja voi johtaa vaaratilanteisiin.

Myös vanhuspalvelulakiin tehtävät heikennykset vaikuttavat suoraan ikäihmisten palveluiden laatuun ja saatavuuteen. Vanhustyöhön erikoistunut vastuutyöntekijä, joka tuntisi vanhuksen yksilöllisen elämäntilanteen ja tarpeet, poistetaan laista. Tästä kärsivät eniten heikoimmassa asemassa olevat ja yksinäiset vanhukset. Vanhustyön osaamisen vaatimuksia yksiköissä lasketaan, vaikka hyvä osaaminen on edellytys paitsi hyvälle hoidolle, myös hyvälle johtamiselle ja palveluiden kehittämiseksi — mitkä taas mahdollistavat vaikuttavan, kustannustehokkaan toiminnan.

Edellyttämme, että hallitus peruu suunnitelmansa heikentää vanhuspalveluiden laatua, henkilöstömitoitusta ja osaamista. Vanhuspalvelulakia tulee toteuttaa johdonmukaisesti eikä laskea ikäihmisten hoidon ja hoivan tasoa.

Työttömyysturvan heikentäminen ei lisää työllisyyttä

Hallitus tekee ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan 200 miljoonan euron leikkauksen. Kesto lyhenee 100 päivällä, omavastuu-aika pitenee 2 päivällä, pitkän työhistorian jälkeinen korotusosa poistuu ja aktiivikorotuksia leikataan. Siirtymäsäännösten vuoksi leikkauksen vaikutus näkyy viiveellä. Työttömyysetuusmenojen säästö on vuonna 2017 noin 70 milj. euroa, josta valtion säästö noin 20 milj. euroa. Mikäli työttömyys pysyy nykyisellä korkealla tasolla, valtio ei säästä ansiosidonnaisia päivärahajoa leikkaamalla, sillä työmarkkinatukimenot ja asumistukimenot tulevat kasvamaan. Käytännössä leikkaus tarkoittaa, että suurempi vastuu työttömyysturvan rahoituksesta siirtyy työnantajilta veronmaksajille. Kuntien osalta leikkaukset saattavat kasvattaa julkisia menoja, kun ihmisiä siirtyy ansiosidonnaiselta tuelta työmarkkinatuen ja toimeentulotuen piiriin.

Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston lyhentämisen vaikutus yksilötasolla riippuu siitä, miten suurta päivärahaa henkilölle maksetaan ja miten pitkään hän on työttömänä. Esim. 3 000 euron palkkatulolla ennen työttömyyttä ansiosidonnaisen lyhentäminen 100 päivällä tarkoittaa 4 500 euron leikkausta, mikäli henkilö ei työllisty, vaan saa peruspäivärahaa. Omavastuuajan pidentäminen kahdella päivällä vähentää työttömyyden alussa maksettavan työttömyysetuuden määrää. Omavastuuajan pidentämisen vaikutus riippuu maksettavan etuuden määrästä, perustasolla kahden päivän etuus ilman lapsikorotuksia on 65,36 euroa. Korotetun ansio-osan määrä alenisi kaikilla korotettua ansiopäivärahaa saavilla. Korotetulla ansio-osalla korotettu ansiopäiväraha olisi kuukausitasolla uusilla laskentasäännöillä 3 000 euron palkasta 65 euroa alempi. Pitkän työuran jälkeen maksettavan korotusosan lakkauttamisen vaikutukset riippuvat siitä, mikä olisi työttömäksi jääneen päivärahan määrä ja miten pitkään päivärahaa olisi maksettu. Jos henkilö saisi ansiopäivärahaa, vähennys olisi 3 000 euron kuukausitulolla 1 110 euroa 90 päivän ajalta. Hallituksen esittämät työttömyysturvan heikennykset ovat väärä keino vaikuttaa työllisyyteen. Asiantuntija-arvioiden mukaan esityksen työllisyysvaikutukset jäävät verraten vähäisiksi, erityisesti lyhyellä aikavälillä. Samaan aikaan hallituksen esitys lisää kansalaisten toimeentulovaikeuksia ja yhteiskunnassa eriarvoisuus kasvaa.

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp
Eriävä mielipide 1

Esityksestä puuttuvat kattavat vaikutusten arvioinnit niin työllisyyden kuin tasa-arvon ja tulojen osalta. Selvää näyttöä siitä, että työttömyysturvan heikentäminen parantaisi työllisyyttä, ei ole. Sen sijaan on olemassa näyttöä siitä, että ensisijaisten etuuksien heikentäminen ajaa ihmisiä pienituloisuuteen ja köyhyyteen. Kun toimeentulotukea käytetään ensisijaisten etuuksien matalan tason paikkaamiseen pitkäaikaisena tukena, työllistymiskynnys kasvaa. Tämä ei varmaankaan ole hallituksen tavoite.

Hallitus esittää myös turvapaikan saaneille maahanmuuttajille omaa erityistä kotoutumistukea, jota maksettaisiin työmarkkinatuen sijaan. Tuki olisi määrältään 90 % työmarkkinatuen tasosta.

Hallitus arvioi kotoutumistuen käyttöönoton säästävän työttömyysturvamenoja ensi vuonna 3,4 milj. euroa. Kotoutumistuki johtaa esim. Kelan arvioiden mukaan siihen, että maahanmuuttajat siirtyvät aiempaa useammin toimeentulotukiasiakkaisiksi, jolloin kuntien menot kasvavat. Samalla maahanmuuttajat putoavat kannustinloukkuun. Mielestämme ei ole uskottavaa, että työmarkkinatukea pienempi tuki edistäisi ihmisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan tai parantaisi heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Tavoiteltuja säästöjä ei todennäköisesti synny lainkaan, ja pienempi tuki köyhdyttää entisestään heikossa asemassa olevia ihmisiä, joiden sosiaaliset ja taloudelliset verkostot ovat ohuempia kuin suomalaisilla ihmisillä. Mielestämme maahanmuuttaneisiin kohdistettujen toimeentulojärjestelmien tulee olla selkeitä ja yhdenmukaisia.

Edellytämme, että hallitus arvioi uudelleen ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan kohdistamansa leikkaukset sekä kohtelee Suomessa asuvia ihmisiä yhdenvertaisesti ja noudattaa jatkossakin asuimisperusteista sosiaaliturvaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Tuula Haatainen sd
Anneli Kiljunen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Yleistä

Suomen taloudellinen tilanne on tällä hetkellä vaikea. Valtionvelka kasvaa, ja meidän on tarkasteltava menoja ja nykyisiä rakenteita. Tämä on kuitenkin tehtävä tasa-arvoisesti, eikä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta voida säästää. Hallitus suuntaakin säästötoimenpiteensä väriin kohderyhmiin erityisesti, kun kyse on sosiaali- ja terveydenhuollosta. Hallituksen suunnittelemat säästötoimenpiteet iskevät kovaa niihin, joilla on jo vaikeaa yhteiskunnassamme, mm. eläkeläisiin, yksinhuoltajiin ja nuoriin. Niiden välttämättömien toimenpiteiden, jotka meidän nyt tulee toteuttaa, tulee olla oikeudenmukaisia ja tasa-arvoisia. Varsinkin sosiaali- ja terveystieteillä tulisi esitysten yhteistä vaikutusta eri ryhmiin tarkastella huolella; kuinka säästötoimenpiteet vaikuttavat kohderyhmiin, aiheuttavatko säästöt jollain alueella lisääntyneitä kustannuksia jollain toisella? Ikävä kyllä juuri nämä vaikutusarviot ja näkökannat puuttuvat hallituksen esittelemistä talousarviokehityksistä. Tärkeä lähtökohta talousarviokäsittelyyn tulee olla kaikkien oikeus tasa-arvoiseen hoitoon ja turvaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Budjettiehdotuksen mukaan on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena julkisen talouden parantaminen, palveluiden suuntaaminen enemmän asiakaslähtöisiksi ja palveluketjujen sujuvoittaminen. Painopistettä halutaan myös muuttaa ennaltaehkäisevään hoitoon, henkilökunnan työhyvinvointia halutaan parantaa ja tietojärjestelmiä integroida. Uudistuksessa on kuitenkin menty maakuntauudistuksen ja kalliin erikoissairaanhoidon ehdoilla, ja ennaltaehkäisevä työ ja sosiaalipalvelut ovat jääneet toissijaisiksi. Keskustelu on tähän asti keskittynyt hoitoalueiden määrään ja muihin hallinnollisiin kysymyksiin, vaikka sen pitäisi sijaan olla asiakas- ja potilaslähtöistä. Kaikille kansalaisille on taattava hyvä hoito kohtuullisella etäisyydellä kodistaan ja äidinkielestä riippumatta. Tarvitsemme myös vastedes riittävästi sairaaloita, joissa on ympärivuorokautinen päivystys niin, että väestön tarpeet voidaan taata samanlaisin ehdoin ympäri maata. Uudistuksen tavoitteena pitää olla mahdollisimman tasa-arvoinen ja laadullinen hoito toimivien hoitoketjuin. Läheisyysnäkökulmaa ja lähipalveluiden saatavuutta ei saa unohtaa. Hallitus ei ole vielä toimittanut kunnollista vaikutusarviota siitä, miten kielelliset oikeudet taataan uudistuksessa. Kansalaisten tulee myös uudistuksen jälkeen voida luottaa siihen, että he saavat hoitonsa ja huolenpitonsa maan kansalliskielillä, suomella tai ruotsilla, ja että palvelu toimii myös käytännössä.

Lisää naisia työelämään uudistamalla kotihoidon tuki ja perhevapaajärjestelmät.

Nykyiset järjestelmät lisäävät naisten ja miesten palkka- ja eläke-eroja ja muodostavat esteen tasa-arvoiselle urakehitykselle. Tilastot puhuvat puolestaan, sillä nuorten naisten työllisyysaste on kaikissa Pohjoismaissa huomattavasti korkeampi kuin meillä Suomessa. Kotihoidontukea tulisi uudistaa lyhentämällä tuen enimmäiskestoja kahteen vuoteen ja perhevapaajärjestelmää tulisi uudistaa 6+6+6-mallin mukaisesti. Kuusi kuukautta olisi osoitettu äidille, kuusi kuukautta isälle,

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp Eriävä mielipide 2

ja kuusi kuukautta olisi vanhempien vapaasti jaettavissa. Tämä helpottaisi naisten työllisyyttä ja töihin paluuta, mahdollistaisi osa-aikatyötä ja lisäisi isien osallistumista lasten hoitoon. Panostamalla tasa-arvoiseen perhevapaajärjestelmään investoimme samalla tulevaisuuteen ja perheiden hyvinvointiin.

Turvallinen vanhuus

Turvallisuus on äärimmäisen tärkeää ihmisen elämässä. Niin ikään on tärkeää, että voi luottaa siihen, että on olemassa verkosto, joka auttaa, kun ei enää itse pysty huolehtimaan itsestään. Hallituksen politiikka ei edistä turvallisuuden tunnetta, päinvastoin. Hallitus suunnittelee erinäisiä indeksijäädytyksiä ja leikkauksia, joiden yhteisvaikutus kohdistuu erityisesti eläkeläisiin. Tämä herättää suurta levottomuutta eläkeläisten keskuudessa ja kohdistuu heihin, joilla jo tänä päivänä on alhaiset eläkkeet. Ei pitäisi joutua valitsemaan ruoan tai lääkkeiden ostamisen välillä, eläkkeen tulee taata siedettävä elintaso. Kaikilla ihmisillä on oikeus tuntea perusturvallisuutta arjessa. Varsinkin näitä eläkeläisten etuja heikentävien toimenpiteiden kumulatiivisia vaikutuksia yksittäiselle eläkkeensaajalle tulisi arvioida. Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat ne eläkeläiset, jotka ovat olleet poissa työelämästä ja joille ei ole kertynyt työeläkettä. Eläkeköyhyys on Suomessa lisääntynyt. Kaikkein pienituloisimmille on kehitetty takuueläke, joka tällä hetkellä takaa 766,85 euroa kuukaudessa. Näille kaikkein pienimmillä eläkkeillä elävien toimeentuloa tulisi parantaa korottamalla takuueläkettä 10 eurolla kuukaudessa.

Yksinhuoltajat

Lapsiköyhyys on Suomessa kasvava trendi. Samalla kun yleinen tulotaso on noussut, on lapsiperheiden köyhyys lisääntynyt. Lapsiköyhyys on tavallisinta yksinhuoltajaperheissä, jopa 20 % yksinhuoltajaperheistä ovat pienituloisia. Universaalit tulonsiirrot ja palvelut ovat tärkeimpiä työkaluja lapsiköyhyyden torjunnassa. Suuri uhka lapsiperheiden taloudelle ovat tukien leikkaukset, jotka vaikuttavat etenkin yksinhuoltajaperheisiin. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta tulisikin korottaa 6,2 eurolla kuukaudessa eli 48,55 eurosta 54,75 euroon kuukaudessa.

Tänä päivänä lapsilisän yksinhuoltajalisä vaikuttaa toimeentulotuen suuruuteen, ja varsinkin yksinhuoltajaperheet ovat riippuvaisia myös toimeentulosta. Nykyinen toimeentulotukijärjestelmä johtaa siihen, että yksinhuoltajalisä ei itse asiassa tuo mitään taloudellista hyötyä niille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Jotta kaikkein köyhimmät yksinhuoltajataloudet hyötyvät yksinhuoltajalisästä, on lisä irrotettava toimeentulotuesta. Näin ollen yksinhuoltajalisä ei vaikuttaisi toimeentulon suuruuteen.

Pitempi työura

Hallitus haluaa lisätä kilpailukykyä vähentämällä työmarkkinoiden kustannuksia ja pidentämällä työuria niin alussa, keskellä kuin lopussa. Panostamalla työhyvinvointiin ja kuntoutukseen yhteiskunta voi säästää miljardeja ja parantaa yksilöiden elämänlaatua. Tärkeä osa tätä panostusta on AURA-tuki, joka on työhön liittyvä kuntoutustuki. AURA-tuki on myös tärkeä ruotsinkieliselle työ kuntoutukselle, jota annetaan ainoastaan yksikössä Härmässä. Mikäli toiminta ajetaan alas, jäisivät ruotsinkieliset ilman työ kuntoutusta omalla äidinkielellään. Hallituksen on myös jat-

Valiokunnan lausunto StVL 7/2016 vp
Eriävä mielipide 2

kossa taattava laadukas kuntoutus molemmilla kansalliskielillä. AURA-kuntoutukseen tulisi panostaa entistä enemmän.

Turvapaikanhakijoiden oikeudet

Suomessa turvapaikan saaneilla äideillä on oikeus äitiyspakkaukseen, mutta ne naiset, jotka ovat tulleet Suomeen mutta vielä odottavat turvapaikkapäätöstä, eivät saa äitiyspakkausta. On itsessään selvää, että päätöstä odottavilla on vähintään yhtä suuri avun ja tuen tarve vastasyntyneelle lapselleen. Varsinkin lapset ovat kriiseissä ja katastrofeissa erityisen haavoittuvassa asemassa. Lisääntynyt turvapaikanhakijoiden määrä on myös pitkittänyt hakuprosessia, ja äitiyspakkauksen myöntäminen myös päätöstä odottaville äideille olisi helppo ja konkreettinen tapa auttaa äitiä ja vastasyntyntä lasta.

Turvakodit auttavat väkivallan uhreja

Väkivalta naisia kohtaan on yksi Suomen räikeimpiä ihmisoikeuksien loukkauksia. Väkivallalla on kauaskantoiset taloudelliset, sosiaaliset ja terveysvaikutukset niin naisiin kuin kokonaisuun perheisiin. Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kodeissa. Yksi tärkeä osa tätä työtä ovat turvakodit. Tällä hetkellä Suomessa on 19 turvakotia, joissa on yhteensä 120 paikkaa, kun suositus on 500 paikkaa. Viime vuonna arviolta 450 henkilöä, lapset mukaan lukien, jäi ilman turvakotipaikkaa. Istanbulin sopimuksen myötä Suomeen on perustettava lisää turvakoteja. On aika, että hallitus ottaa tämän ongelman vakavasti ja ohjaa lisää varoja turvakotitoimintaan. Turvallinen koti on jokaisen perusoikeus.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 21.10.2016

Veronica Rehn-Kivi r